

Visietekst
Taal

Lokaal bestuur Houthalen-Helchteren

1 Inleiding

Kleuteronderwijzers van de eerste kleuterklas meldden dat de instaptaal van een groot aantal van de jongste kleuters erg laag is. Niet alleen hun moeder- of thuistaal, maar zeker de kennis van het Nederlands is laag, zonet onbestaand.

Gevreesd wordt dat deze taalachterstand meegedragen wordt tijdens de verdere schoolloopbaan van het kind. De bevindingen van de kleuteronderwijzers werden besproken in de Stuurgroep en de Algemene Vergadering van het LOP BaO van Houthalen-Helchteren.

Besloten werd om een themagroep 'Taal' op te richten.

Deelnemers van de werkgroep 'Taal' zijn:

Schoolopbouwwerk Houthalen-Helchteren, een vertegenwoordiging van kleuter – en basisscholen uit Houthalen-Helchteren, dienst Onderwijs Houthalen-Helchteren, Kind & Gezin, Basiseducatie Hasselt, de federaties Internationaal Comité en AIF, Gemeentebestuur van Houthalen-Helchteren.

Vooraleer we ons gaan verdiepen in de lokale situatie, van Houthalen-Helchteren, willen we het begrip 'taalachterstand' definiëren.

2 Definitie taalachterstand

Er bestaan 2 verschillende definities van taalachterstand: een functionele en een symbolische (zie website Nederlandse Taalunie).

2.1 Functionele definitie

De functionele definitie zegt dat iemand een taalachterstand heeft, als die persoon op taalvlak niet goed functioneert in de maatschappij.

Een anderstalige die niet perfect Nederlands spreekt, maar zich goed weet te redden in situaties waarin hij of zij Nederlands moet gebruiken, heeft volgens deze benadering geen taalachterstand.

Met deze visie hangt een drempel gerelateerde manier van meten samen.

2.2 Symbolische definitie

De symbolische definitie vertrekt van het uitgangspunt dat iemands positie in de maatschappij grotendeels bepaald wordt door zijn onderwijskapitaal.

Wie niet voldoende vaardig is in het Nederlands, komt op school niet tot leren, verzamelt dus minder schoolkapitaal dan andere leerlingen, en komt zo in een achterstandspositie terecht.

Achterstand wordt hierbij dus niet rechtstreeks in verband gebracht met het functioneren in de maatschappij, maar met het functioneren op school en het zich eigen maken van 'schooltaal'. Met deze visie hangt een norm gerelateerde manier van meten samen.

3 Doelgroep

3.1 Leeftijd

Kinderen van 0 – 2,5 jaar

De ouders van deze kinderen

De grootouders van deze kinderen

Het netwerk van deze kinderen (onderwijs, opvang, vrije tijd)

3.1.1 Anderstalige doelgroep

Over talig opvoeden van jonge kinderen bestaat vaak onduidelijkheid. Veel allochtone ouders vragen zich af wat het beste is voor hun kinderen. Zo snel mogelijk Nederlands leren, ook binnen het gezin. Of enkel Nederlands leren buiten het gezin? Maar wat dan met de eigen taal thuis?

Ouders krijgen hierover tegengestelde adviezen vanuit onderwijs- en welzijnshoek.

Enerzijds krijgen ouders het advies thuis Nederlands te spreken met de kinderen. Het spreken van de thuistaal ziet men dan mede als oorzaak van het falen op school. Anderzijds krijgen ouders ook het advies die taal te spreken die ze het best beheersen. Met andere woorden de onduidelijkheid voor ouders is groot.

Belangrijk is om talig opvoeden positief te kaderen, want ouders zijn beïnvloedbaar rond communicatie met hun kinderen, rond (thuis-)taal.

Een eenduidige boodschap vanuit verschillende instanties die in contact komen met ouders is belangrijk.

Wanneer ouders en kinderen gerespecteerd worden in hun thuissituatie en in de taal die ze van thuis meekrijgen, komt dat hun zelfwaardegevoel ten goede.

Een positief zelfbeeld is van fundamenteel belang voor de schoolse ontwikkeling van kinderen.

Daarnaast is het beheersen van het Nederlands een fundamentele voorwaarde om te kunnen functioneren in onze samenleving. Bovendien verhoogt een goede kennis van het Nederlands de toekomstperspectieven van de kinderen.

De keuze van de ouders over de taal waarin ze hun kinderen opvoeden is een belangrijk uitgangspunt. Niet alle ouders hebben hierin een vrije keuze (indien geen van beide ouders voldoende Nederlands spreekt) of ze maken soms een bewuste keuze voor de eigen taal als thuistaal omdat de communicatie met hun kinderen (gevoelsmatig) beter verloopt.

In bepaalde gevallen worden de beide talen gebruikt, naargelang het gespreksonderwerp. In ieder geval moet de keuze van de ouders over de keuze van de thuistaal gerespecteerd worden.

Thuis spreken de ouders best de taal die ze goed beheersen. Als het gezin 2-talig is, kan elke taal best gekoppeld worden aan 1 persoon. Wel Nederlands een plaats geven in het gezin, door bijvoorbeeld samen naar Nederlandstalige tv-programma's te kijken... Ouders hebben hierin een verantwoordelijkheid!

Opmerking: Scholen verwachten dat de kinderen op de leeftijd van 12 jaar al een voldoende hoog taalniveau hebben, terwijl het proces van (meertalige) taalverwerving eigenlijk loopt tot 18 jaar. Dit schept vooral frustraties in het onderwijs. De kinderen scoren zelden voldoende, terwijl er ook in termen kan gedacht worden van 'halfvol' in plaats van 'halfleeg'. Dit geeft meer voldoening bij de leerkracht en zelfvertrouwen aan het kind.

3.1.2 Kansarme doelgroep

Is achterstand in het onderwijs louter een taalprobleem?

Neen, uit onderzoek blijkt dat eerder de socio - economische status van ouders een belangrijke determinant blijft in het halen van schoolsucces. Hoe lager de socio - professionele categorie waartoe men behoort, des te meer kans maakt men om in het lager onderwijs een jaar over te moeten doen. In het secundair onderwijs resulteert dit vaak in een oververtegenwoordiging van deze groep in het BuSO, deeltijds onderwijs en beroepsonderwijs.

Verschillende elementen kunnen een rol spelen bij de sociale ongelijkheid in de schoolloopbaan:

- De financiële gezinssituatie
- De kloof gezin /school (omwille van klassenverschillen, verschillen in waarden en normen, verschillen vanuit een etnisch - culturele achtergrond)
- De interactie in het gezin
- Het opleidingsniveau van de ouders
- De buurt / het milieu waarin het kind opgroeit
- Het culturele kapitaal van het gezin

3.2 Conclusie en aandachtspunten

Een goede kennis van het Nederlands vergemakkelijkt niet enkel het leren op school, maar bevordert tevens de algemene sociale integratie van de jongeren.

Ouders zijn verantwoordelijk voor de taal die ze kiezen (empowerment).

Over die verantwoordelijkheid moeten we met de ouders in overleg gaan. Door duidelijke én juiste informatie te geven, helpt men ouders om de juiste keuze te maken.

Ouders kunnen we verantwoordelijk stellen voor de taal van hun kind, door hun te wijzen op het belang van extra (taal -) aanbod, bv. in de vrije tijd. Veel anderstalige ouders verwachten dat hun kind vooral in de school het Nederlands leert en dat zij hierop minder invloed hebben. Ouders zouden best ook Nederlands leren, maar niet als model voor de taal van de kinderen, (want het is vaak nog een 'kromme' taal) maar wel als model voor de leermotivatie van de kinderen.

Als we werken met ouders, moeten we rekening houden met de sociale achtergrond (de context is vaak taalarmoede en kansarmoede) die vaak een belemmering vormt in het taalaanbod. Door alle partners op een zelfde lijn te krijgen kunnen we ouders duidelijke info geven.

Hoe ?

Ouders versterken om dit bespreekbaar te maken met leerkrachten.

Leerkrachten sensibiliseren om eenduidige en haalbare boodschappen te geven aan ouders.

4 Visie 'Meertaligheid'

PRAAT MET JE KIND !

Het uitgangspunt van een eenduidige visie over taal is de zorg om elk kind het recht te garanderen op een zo gunstig mogelijke ontwikkeling.

De centrale gedachte hierin is dat het voor kinderen belangrijk is dat ze in een rijke taalomgeving opgroeien zowel binnen het gezin als daarbuiten. De kern van opvoeden is immers communicatie. Dit kan best op een interactieve en gevarieerde manier om de talenkennis te verrijken.

Doel: Thuis taal, Nederlands of meertaligheid ?

Ouders en het netwerk rond het kind zijn geïnformeerd over het belang van een bewuste taalkeuze. Hiervoor beschikken zij over de nodige handvaten.

De keuze van de ouders over de taal waarin ze hun kinderen opvoeden is een vrije keuze en deze keuze van de thuis taal moet gerespecteerd worden.

Vanuit de ervaringen vinden we het wenselijk dat kleuters van 2,5 jaar 'kennis van het Nederlands' hebben en dit in functie van de zelfredzaamheid en het welbevinden van het kind.